

3 ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ
АЎТАПЕРАВОЗКІ
ЎНОСЯЦЬ ЗНАЧНЫ
ЎКЛАД У ЭКАНОМІКУ

2 стар.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

ПАДАРОЖЖА НА РАДЗІМУ: ХТО СУСТРЭНЕ?

3 стар.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК РАСІЯ
НА КУПАЛІЕ У МАСКВУ; "БЕЛАРУСІЯ ВІЧОРКІ"
У ІРКУЦКУ; У ТАТАРСТАНЕ УШАНОЎВАЮЦЬ Я.КУПАЛУ...

3 стар.

СПАДЧЫНА

ЗАЛАТЫ ЧАС Алеся ЛОЗКІ

4 стар.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

5-6 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

УСПАМІНЫ ДЗІЦІНСТВА: "А ЗОРКА ЗАПАКАЛА..."

7 стар.

ДЭБЮТ

Арцём АРАШОНАК –
НЯМЕЦКА-ЯПОНСКІ ВІЩАБЛЯНІН

8 стар.

СЛУХАЙ СВАЁ

ВІРТУОЗЫ СЯРОД ДЭБЮТАНТАЎ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

5 чэрвеня 2003 года, № 23 (2841)

Цана 170 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

УРУЧЭННЕ
ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ

28 мая ва ўрачыстай абстаноўцы Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўручыў Дзяржаўныя прэміі Рэспублікі Беларусь 2002 года 67 лаўрэатам.

Падчас цырымоніі Прэзідэнт падкрэсліў важнасць таго, што значная частка адкрыццяў і распрацовак знайшла шырокае выкарыстанне на вытворчасці, у сельскай гаспадарцы, ахове здароўя.

ПІЦЕРЦЫ ЗАДАВОЛЕНЫ

Сто аўтобусаў з нізкай падлогай атправіў у Санкт-Пецярбург да юбілею горада філіял Мінскага аўтазавода.

Раней у горад на Наве адсюль паступіла дванаццаць спецыяльна зробленых да свята арыгінальных санітарных машын. Таксама паспяхова выканаў заказ пецярбуржцаў калектыў Мінскага заводу "Праміндустрія". Тут зрабілі чатыры цеплаабменнікі.

"БЕЛКА" ВЫЙДЗЕ
НА АРБІТУ

Беларуска-расійскі кантракт аб стварэнні і вывадзе на арбіту беларускага малога касмічнага апарата "БелКА" будзе падпісаны 20 чэрвеня.

Як паведамілі ў прэс-службе Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (НАНБ), такая дамоўленасць была дасягнута на пасяджэнні рабочай групы з прадстаўнікоў НАНБ, Міністэрства абароны, прамысловых прадпрыемстваў Беларусі і Расійскага авіяцыйна-касмічнага агенцтва "Расавіакосмас" па пытанні стварэння Беларускай касмічнай сістэмы дыстацыйнага зандзіравання (БКСДЗ).

ЗАТРЫМАНЫ НЕЛЕГАЛЫ

На граніцы з Украінай ля населемага пункта Барысаўка Кобрынскага раёна пагранічнікамі Пінскага пагранатрада затрыманы аўтамабіль "Джып-Чэрокі" з 16-цю нелегальнымі эмігрантамі з пайднёвай кітайскай правінцы Фуцзянь.

Яны па нелегальнаму каналу перапраўкі цераз Маскву, Беларусь, Украіну, Польшчу збіраліся трапіць у Германію на заробкі.

У сувязі з эпідэміяй ўсе нелегалы былі правяраны ўрачамі інфекцыйнага аддзялення Маларыцкага тэрытарыяльнага медыцынскага аб'яднання. Прыкмет хваробы няма. Затрыманыя паўстануць перад Кобрынскім раённым судом за парушэнне дзяржаўнай граніцы і будуць дэпартаваны з Беларусі.

МІНЧАН СТАЛА БОЛЬШ

Мінчан зноў палічылі. На 1 красавіка гэтага года колькасць насельніцтва сталіцы складала 1 728 400 чалавек.

З пачатку года гэта лічба вырасла на 2,1 тысячы, што, як і ў папярэднія гады, звязана з прытокам мігрантаў.

АДКРЫТЫ
СЕЗОН ПАЛЯВАННЯ

У краіне дазволена паляванне на дзіка з засады на патравах сельскагаспадарчых культур у паляўнічых угоддзях.

Адпаведныя дакументы ўжо разасланы ва ўсе вобласці. Сёлетні паляўнічы сезон, які пачнецца ўвосень, наступны: можна будзе здабыць 583 ласі, 368 аленяў і 3 259 казуль.

УДАЛЫ ДЭБЮТ

У маскоўскіх знаўцаў жывапісу і шырокай публікі выклікалі цікавасць карціны беларускага мастака з Брэстчыны Васіля Юшкаўца, якія былі выстаўлены ў "народнай галерэі" на Марасейцы ў час экспазіцыі выпускнікоў і навучнікаў Маскоўскага завочнага народнага ўніверсітэта мастацтваў.

Як выказаліся эксперты, яго сюррэалістычныя палотны з элементамі сімвалізму прымушаюць задумацца надсэнсам чалавечага жыцця. Асабліва, мяркуючы па водгукках, уразіла карціна "Ян-хрысціцель".

Работы мастака адзначаны спецыяльным дыпламам Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

ракурс

ФОТА ВЕЛТА

ПРЫГАЖУНЯ І ВЫДАТНІЦА

Наталля Дарожка (на здымку) – студэнтка 2-га курса фармацэўтычнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта. Яна выдатніца вучобы. На рэспубліканскім конкурсе "Каралева вясна-2003", які нядаўна прайшоў у краіне, Наталлі прысвоены тытул "першая віцэ-міс".

СТАНОВІШЧА БЕЛАРУСАК І ІХ ДЗЯЦЕЙ

Паводле даных амерыканскай грамадскай арганізацыі "Save the Children", Беларусь па ўзроўню дабрабыту маці і іх дзяцей займае 21-е месца са 117 краін свету. Прычым наша краіна абганяла па гэтым паказчыку ўсе астатнія дзяржавы СНД: Расія размясцілася на 24-м месцы, Казахстан – на 26-м, Кыргызстан, Узбекістан, Украіна – на 32-м, Грузія – на 44-м, Азербайджан – на 47-м, Таджыкістан – на 56-м.

Амерыканцаў, між іншым, цяжка абвінаваціць у неаб'ектыўнасці: пры складанні рэйтыngu ўлічваліся вынікі даследаванняў ААН і Сусветнай арганізацыі аховы здароўя. Для вызначэння ўзроўню дабрабыту маці і дзяцей разглядаліся ўзровень пісьменнасці сярод жанчын, іх прадстаўніцтва ў органах

улады, працэнт дзіцячай смяротнасці, колькасць цяжарных жанчын, якія пакутуюць ад анеміі, і г.д. У пяцёрку "перадавікоў" па забеспячэнні мацярынска-дзіцячага дабрабыту ўвайшлі Швецыя, Данія, Нарвегія, Швейцарыя і Фінляндыя.

Канстанцін СЕЛЬСКИ.

актуальна

ЛЕТА КЛІЧА АДПАЧЫЦЬ

Летні аздаравленчы сезон для дзяцей Беларусі адкрыўся 3 чэрвеня. Як паведаміў дырэктар Рэспубліканскага цэнтра па аздаравленні і санаторна-курортным лячэнні насельніцтва Уладзімір Рыжанкоў, усе дзіцячыя лагеры поўнасцю гатовы да прыёму дзяцей.

Са сродкаў дзяржаўнага сацыяльнага страхавання на падрыхтоўку лагераў да сезона выдзелены 1 мільярд 800 мільёнаў рублёў.

У час канікулаў 460 тысяч школьнікаў краіны змогуць адпачыць у лагерах.

Нагадаем, што ўрадам Беларусі вызначана датацыя ў памеры 130 тысяч рублёў на адну пуцёўку для аздаравлення дзяцей у гэты летні перыяд. Бацькоўская даплата складзе не больш як 10 працэнтаў кошту пуцёўкі.

спорт

ЛЁГКАЯ АТЛЕТЫКА. На чэмпіянаце ВНУ Беларусі паказаны шэраг высокіх вынікаў, з якімі не сорама з'явіцца і на міжнароднай арэне. Асабліва трэба адзначыць выступленне Юрыя Бялова – яго ядро заляцела на 21 метр 14 сантыметраў – штуршок сусветнага ўзроўню.

ДЗЮДО. На першынстве кантынента ў Дзюсельдорфе (Германія) беларускія спартсмены выйгралі чатыры бронзавыя медалі, а таксама неаднаразова трапілі ў дзясятку мацнейшых.

На трэцюю прыступку п'едэстала падняліся Таццяна Масквіна, Анатоль Ларукоў, Юрый Рыбак і Ігар Макараў.

ГАНДБОЛ. У Мінску завяршылася першая сустрэча плей-оф за права выхаду ў фінальную частку чэмпіянату свету 2003 года. Сапернікамі нашай жаночай каманды стала зборная Славеніі.

Вынік гульні: ганаровая нічыя з моцным сапернікам – 26:26.

МАСТАЦКАЯ ГІМНАСТЫКА. У французскім мястэчку Карбей-Эсон адбыўся першы этап чарговага розыгрышу Кубка свету, дзе сабралася ўся сусветная эліта. Лепшай сярод нашых была Іна Жукава. У алімпійскім мнагаборстве беларуска заваявала 4-ю пазіцыю (пасля шостага месца ў кваліфікацыі).

БАСКЕТБОЛ. Сталі вядомы вынікі жараб'ёўкі чэмпіянату Еўропы сярод кадетак, які пройдзе з 18 па 27 ліпеня ў Турцыі. Зборная Беларусі трапіла ў групу "А", дзе яе сапернікамі будуць каманды Расіі, Германіі, Італіі, Чэхіі і Сербіі і Чарнагорыі.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

афіцыйна

ПРЭЗІДЭНТ БЕЛАРУСІ АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ПРЫНЯЎ УДЗЕЛ ВА ЎРАЧЫСТАСЦЯХ У САНКТ-ПЕЦЯРБУРГУ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 31 мая вярнуўся ў Мінск з Санкт-Пецярбурга, дзе прыняў удзел ва ўрачыстасцях з нагоды 300-годдзя горада.

У якасці памятнага сувеніра Аляксандр Лукашэнка паднёс свайму калегу Уладзіміру Пуціну мадэль старадаўняй зброі як сімвал 300-гадовай гісторыі Санкт-Пецярбурга, які ўзнік на адваёванай у Швецыі тэрыторыі і на працягу доўгага часу з'яўляўся баявым фарпостам Расіі на Балтыцы.

У рамках знаходжання ў паўночнай Расіі беларускі лідэр прыняў удзел у неформальнай сустрэчы кіраўнікоў дзяржаў СНД, пасля завяршэння якой адбылася кароткая гутарка Аляксандра Лукашэнка з Уладзімірам Пуціным. Як паведаміла карэспандэнтка БЕЛТА прэс-сакратар Прэзідэнта Беларусі Наталля Пяткевіч, Аляксандр Лукашэнка ў неформальнай абстаноўцы размаўляў з польскім лідэрам Аляксандрам Квасьнеўскім, кіраўнікамі Арменіі, Украіны, Казахстана.

Адбыліся гутаркі Аляксандра Лукашэнка з прэм'ер-міністрамі Італіі і Канады С.Берлусконі і Ж. Крэціенам. У гутарцы з кіраўніком КНР Ху Цзіньтао абмеркаваны перспектывы далейшага двухбаковага супрацоўніцтва і маючыя адбыцца кантакты на вышэйшым узроўні. З прэм'ер-міністрам Японіі Д.Кайдзумі грунтоўна абмеркаваны пытанні ўзаемадзеяння ў палітычнай сферы, па пераадоленні наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС, а таксама аховы навакольнага асяроддзя. Канструктыўная размова адбылася паміж Аляксандрам Лукашэнкам і Прэзідэнтам Мальты Э.Адамі.

Практычна ўсе прэзідэнты краін СНД скарэцілі праграму знаходжання ў Санкт-Пецярбургу і яшчэ да завяршэння святочных урачыстасцей пакінулі горад на Няве.

Марыя АСТРЭЙКА, БелТА.

з прэс-канферэнцыі

ВОЛАТЫ ЭКАНОМІКІ

Аб ролі міжнародных аўтамабільных перавозак у эканоміцы нашай краіны ішла гаворка на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры, удзел у якой узялі генеральны сакратар Беларускай асацыяцыі міжнародных аўтаперавозчыкаў (БАМАП) Аляксандр Салашчаў і начальнік юрыдычнага аддзела БАМАП Пётр Хлусевіч.

Адсутнасць выхаду Беларусі да мора стварыла ўмовы для шырокага развіцця аўтамабільных грузавых перавозак за межамі рэспублікі і па яе тэрыторыі. Гэтаму садзейнічае і тое, што праз Беларусь праходзіць два з дзевяці міжнародных транспартных калідораў. Гэта Берлін—Варшава—Мінск—Масква і другі—Хельсінкі—Санкт-Пецярбург—Пскоў—Віцебск—Гомель і далей ва Украіну, Малдову, Балгарыю з адгалінаваннем Кіеў—Мінск—Вільня—Клайпэда. А каб грузы даходзілі ў кожны куток рэспублікі, актыўна развіваецца сетка аўтамабільных дарог. Іх працягласць за апошнія дзесяцігоддзе ўзрасла з 49 тысяч кіламетраў да 80 тысяч. Сёння ў сферы аўтамабільных перавозак працуе больш за 2 тысячы арганізацый, прадпрыемстваў і кампаній розных форм уласнасці з дзесяцітысячным паркам вялікагрузных машын.

забяспечвае каля 50 тысяч працоўных месцаў, што гарантуе прыстойнае жыццё сем'ям занятых у гэтай галіне грамадзян Беларусі. І гэта яшчэ не ўсё. Ажыццяўленне міжнароднага транзіту праз тэрыторыю краіны садзейнічае стварэнню развітой структуры прыдарожнага сервісу (гасцініц, кафэ, аўтазаправачных станцый, аўтастаянак, майстэрняў) і як вынік — дадатковых працоўных месцаў і дадатковых паступленняў у бюджэт краіны.

Сёння Беларускай асацыяцыяй міжнародных аўтамабільных перавозак падтрымлівае партнёрскае сувязі практычна з усімі замежнымі асацыяцыямі і міжнародным саюзам аўтамабільнага транспарту. Прафесіяналізм і рэпутацыя надзейнага партнёра дазваляюць беларускім аўтаперавозчыкам будаваць сваю працу на прынцыпах узаемага даверу. БАМАП актыўна ўдзельнічае ў падрыхтоўцы міжурадавых пагадненняў аб міжнародных аў-

тамабільных зносінах. На сённяшні дзень яны падпісаны з 34 краінамі. Ідзе праца і па стварэнні аб'яднанай транспартнай сістэмы Саюза Беларусі і Расіі, дзеля чаго праведзены аналіз нарматыўна-прававой базы Беларусі і Расіі, ажыццяўляюцца мерапрыемствы па стварэнні аднолькавых умоў для аўтаперавозчыкаў дзвюх краін.

Ёсць у міжнародных перавозчыкаў і пэўныя праблемы. Адна з іх — вялікі «ўзрост» значнай часткі машын. Але, як сказаў Аляксандр Салашчаў, праблема гэта вырашальная з дапамогай дзяржавы, зацікаўленай ў далейшым развіцці аўтамабільнага транспарту.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр СОЛАШЧАЎ і Пётр ХЛУСЕВІЧ у час прэс-канферэнцыі; вось ён — волат міжнародных перавозак.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Уклад беларускіх перавозчыкаў у эканоміку краіны цяжка пераацаніць. У структуры экспарту паслуг, прызнанага прыярытэтным напрамкам развіцця знешнеэканамічнай дзейнасці дзяржавы, экспарт аўтаперавозчых паслуг займае чацвёртае месца, уступае толькі дзелявым паслугам, паслугам чыгуначнага і трубаправоднага транспарту. Як гэта выглядае ў лічбах? У 2002 годзе экспарт транспартных паслуг склаў 712,6 мільёна долараў ЗША, а імпорт паслуг — 136,2 мільёна долараў. Да гэтага трэба дадаць, што сектар міжнародных аўтамабільных транспартных паслуг рэспублікі

бацькі з замежжа

НЯМЕЦКІЯ МАДОННЫ ЛІЛІ КРЫСТ І ЛІНДА ЭВЕРТ

АСОБНАЯ ПІСТОРЫЯ — УСЫНАЎЛЕННЕ БЕЛАРУСКІХ ДЗЯЦЕЙ НЯМЕЦКІМІ ЖАНЧЫНАМІ...

Лілі Крыст доўгі час пражыла ў Казахстане, потым пераехала ў Германію, дзе выйшла замуж, аднак нарадзіць Лілі так і не змагла. Пасля смерці мужа яна вырашыла ўсё ж здзейсніць сваю мару: стаць маці і перадаць дачцэ сваю любоў і пяшчоту. Лілі працуе выхавальніцай ва ўстанове для разумова адсталых дзетак у Віткіндсхофе, таму самы страшны дыягназ не паляжае яе.

Лілі Крыст доўгі час пражыла ў Казахстане, потым пераехала ў Германію, дзе выйшла замуж, аднак нарадзіць Лілі так і не змагла. Пасля смерці мужа яна вырашыла ўсё ж здзейсніць сваю мару: стаць маці і перадаць дачцэ сваю любоў і пяшчоту. Лілі працуе выхавальніцай ва ўстанове для разумова адсталых дзетак у Віткіндсхофе, таму самы страшны дыягназ не паляжае яе.

дзяткаў у яе ўсынавіцелі, спадароў Зігерт. Так атрымалася, што яны тады ўсынаўлялі зводнага брата Ані — Сямёна. Іх родная маці таксама пазбаўлена бацькоўскіх правоў, пасля чаго Аня правяла ў дзіцячым доме тры гады, аднак знайшці другіх бацькоў так і не ўдалося. Калі ж Лінда са спадарамі Зігерт прыехала да Сямёна і наблізілася да групы дзяцей, дзяўчынка сама падышла да яе. Тая сустрэча пакінула незабыўнае ўражанне ў Лінды. Так спадары Эверт вырашылі ўзяць на выхаванне яшчэ і дзяўчынку.

Па словах самой Лінды, складана толькі напачатку: дзецці трапляюць у новае асяроддзе, ім прыходзіцца вывучаць іншую мову, яны часам нават не разумеюць, што гэта іншая краіна. Вядома, на ўсё патрэбны час. Юра знаходзіцца ў Германіі ўжо чатыры гады. Па словах Лінды, хлопчык вельмі рады, што ў яго ёсць бацькі. Аня ж толькі пачынае прывыкаць да другой сям'і.

Дзецям уласціва хутка забываць усе дрэнныя моманты, захоўваючы толькі светлыя і добрыя ўспаміны.

Дарэчы, Лінда Эверт узначальвае дабрачынную арганізацыю «Рукі міласэрнасці», якая аказвае гуманітарную дапамогу дзецям Мазырскага дзіцячага дому. Яна сама непасрэдна дапамагае новым кандыдатам у прыёмныя бацькі з працэсам усынаўлення.

Летась Лінда Эверт у якасці перакладчыка суправоджала канды-

Вікторыі Печань летам гэтага года споўніцца 5 гадоў. Яе бацькі, хранічныя алкаголікі, былі пазбаўлены бацькоўскіх правоў. З двухгадовага ўзросту яна выхоўвалася ў Мазырскай дзіцячым доме. У дзяўчынкi ёсць тры зводныя браты (старэйшаму зараз 11, а малодшаму 7 гадоў), зараз яны знаходзяцца ў Гомельскім дзіцячым доме, аднак Віка за апошнія тры гады ні разу іх не бачыла і нават не памятае пра іх існаванне. У выніку медыцынскага абследавання высветлілася, што ў дзяўчынкi, акрамя алергічнага дэрыматыту і рыніту, агульнае расстройтва развіцця. Спачатку яе так і не ўдалося ўладкаваць у сям'ю. Аднак лёс усё ж падараваў ёй сям'ю: зараз у Вікі ёсць

Заканчэнне. Пачатак у № 22.

дыпкур'ер

ДНІ СЛАВЯНСКАЙ КУЛЬТУРЫ Ў ДАЎГАЎПІЛСЕ

У Даўгаўпілсе (Латвія) прайшлі Дні славянскай культуры

У рамках Дня беларускай культуры ў Даўгаўпілсімскім універсітэце адбыліся навуковыя канферэнцыі «Беларусы Латгаліі: гісторыя і сучаснасць», выступленне народнага ансамбля беларускай песні Палаца культуры чыгуначнікаў г. Мінска «Церніца».

намеснік старшыні думы горада Даўгаўпілса Рыта Стродз, выконваючы абавязкі Генеральнага консула Рэспублікі Беларусь у Даўгаўпілсе Мікалай Камышык, старшыня Саюза грамадскіх аб'яднанняў беларусаў Латвіі Валіяціна Піскунова, прадстаўнікі іншых нацыянальных аб'яднанняў Латвіі і Літвы. Адбылося тэатралізаванае прадстаўленне фальклорнага ансамбля «Купалінка» беларускага таварыства «Уздым», выступленне фальклорных калектываў нацыянальных аб'яднанняў Латвіі і Літвы.

Прэс-служба МЗС.

хакей

БЕЛАРУС РУСЛАН САЛЕЙ ПРЫНЁС ПЕРШУЮ ПЕРАМОГУ «АНАХАЙМУ»

У трэцім матчы фінальнай серыі Кубка Стэнлі «Анахайм Майці Дакс», які прайграў «Нью-Джэрсі Дэвілс» дзве папярэднія сустрэчы, вырваў перамогу ў авертайме з лікам 3:2. Абаронца нацыянальнай зборнай Руслан Салей закінуў вырашальную шайбу, скараціўшы лік у фінальнай серыі да 1:2.

Гэты гол уваскрэсіў надзею «Анахайма» на спрыяльны выхад і наступных гульняў. У асноўны час шайбы закінулі Марк Шуінар і Сандзіс Озалінш («Анахайм»), Скот Гомес і Патрык Эліаш («Нью-Джэрсі»). Руслан Салей правёў на пляцоўцы 26 минут 28 секунд, выдаліўся на

чатыры минуты, двойчы прабіваў па варах, у яго прысутнасці каманда не прапусціла ніводнай шайбы. Акрамя таго, абаронца нашай нацыянальнай зборнай быў прызнаны першай зоркай матчу.

Алена АУЧЫНІКАВА.

калекцыянерам на заметку

ПАМЯТНАЯ БАНКНОТА "ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь увёў у абарачэнне памятную банкноту «Замкавы комплекс "Mip"» вартасцю 50 000 рублёў.

Выпуск банкноты прысвечаны ўключэнню замкавага комплексу «Mip» у спіс сусветнай спадчыны. Тыраж выпуску — 1 000 экзэмпляраў. Серыйныя нумары банкнот — «aa0000001 — aa0001000».

лёў з'яўляецца законным плацежным сродкам, абавязковым да прыёму па намінальнаму кошту пры ўсіх відах плацежкоў, для залічэння на разліковы рахунок, ва ўклады (дэпазіты) і для пера-

водаў на ўсёй тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Памятная банкнота ўкладзена ў спецыяльную ўпакоўку — буклет, на прэс-рэзнім баку якой — адлюстраванне Мірскага замка; лагатыпы UNESCO і Спіса сусветнай спадчыны; надпісы — «Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь», «50 000 рублёў», «Замкавы комплекс "Mip"», «Спіс сусветнай спадчыны». На ўнутраным баку ўпакоўкі — калаж, які з чарцяжоў рэканструкцыі Мірскага замка (аўтар — Дзмітрый Бубноўскі), а таксама дыпламаў, адзін з якіх пацвярджае якасць рэстаўрацыйных работ у замку, а другі сведчыць аб ўключэнні замкавага комплексу «Mip» у спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

Памятная банкнота Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь «Замкавы комплекс "Mip"» вартасцю 50 000 руб-

Продаж памятнай банкноты быў пачаты сёлета 31 мая на тэрыторыі замкавага комплексу «Mip» падчас адкрыцця Беларускага фестывалю мастацтваў «Mірскі замак-2003».

Упраўленне інфармацыі Нацыянальнага банка.

Алеся ПАПЕЙКА.

ПАДАРОЖЖА НА РАДЗІМУ

Напярэдадні нашага падарожжа жонка, жартуючы, раскінула карты з запытаннем: «Ці будзе ўдалай наша вандроўка па Беларусі?» Карты адрэагавалі неяк абыякава: з калоды павылазілі некалькі аблезлых вальтоў, шасцёрка і ніводнага туза — сімвала грунтоўнага шчасця і вязення. Але, нягледзячы на гэта, мы ўпакавалі свае чамаданы і кайстры і ў адзін пагодны дзень каціліся ў цягніку «Казань — Масква», а потым «Масква — Мінск».

Ранішні Мінск сустрэў нас пранізлівым ветрам, але спадабаліся вакзальная чысціня і парадак на ўзроўні недасягальнага нідзе ў СНД узору.

Я хадзіў па бліскучых плітках сярод экзатычных раслін, і душа напайнялася гордасцю за беларускі будаўніцтва.

З Усходняга вакзала мы паспелі на першы рэйс «Мінск — Любань».

Прыемна сядзець у цёплым утульным аўтобусе і глядзець праз вокны на мясціны, дзе праплываюць бясконцыя лясы, палі, а сэрца напайняецца радасцю блізкай сустрэчы з малой Радзімай. Дарога да самага Слуцка добрая, як узлётная паласа, але «шэф» не гоніць, нібы звар'яцелы таксіст у пагоні за прыбыткам, і гэта дае магчымасць разглядаць наваколле. Вось праплываюць дагледжаныя «бяседкі», нічога не паламана, нейкія пафарбаваныя ў блакітны колер валуны, якім я спачатку не прыдаў асаблівага значэння (думаў: дэкор), а потым, калі прачытаў надпісы на гэтых валунах, ацаніў беларускі рацыяналізм. «Беражыце лес, беражыце птушак, мурашак, наогул, беражыце ўсё!» Гэта прыемна ўражае. У паволжскіх краях яшчэ не дадумаліся да гэтага, хаця даўно пара, бо раз-валюся столькі ўсялякіх «кара-

тыстаў», якія ад лішку энергіі ўсё руйнуюць сваімі налітымі дурной сілай рукамі і нагамі. А вось каменную глыбу ўжо ніякі каратыст не адолее, як бы ён дзіка ні вісчаў — рогі паламае!

Перакуруўшы ў Слуцку, едзе далей. Хутка ўжо пачнецца родная Любаншчына! Вось і прыдарожны слуп з надпісам «Любанскі раён», прамільгнула «Урэчча», потым памятнае сэрцу Касцюкі. Як яны разрасліся. Сюды ў далёкім 1951 годзе хадзілі мы з братам да цёткі Тоці паесці сала з хлебам. Добрая была цётка, дай ёй Бог здароўя!

Ля помніка партызанцы Конававай аўтобус збаўляе ход: паварот на Любань. Вось ён, гарадок на Арэсе, дзе я нарадзіўся і жыў у далёкія паспяваенныя гады!

Аўтобус спыніўся каля невялічкага вакзальчыка, дзе было шмат народу. Трэба было тэрмінова шукаць прытулак. Радні ў Любані ніякай, усе памерлі, і я, пакінуўшы жонку на вакзальчыку, пабег у Сарачы, дзе ёсць гасцініца. Але тое, што я пачуў ад адміністрацый, рэзка астудзіла мой рамантычны ўзлёт. «За суткі бяром 13 000 (6 \$) рублёў». Я крыху пахіснуўся, але ўстаяў, пералічваючы хутка «зайцы» на рускія рублі. Выходзіла дорага, але

цярпела на пару сутак. Калі ж дзядзёла гаспадыня, гартаючы пашпарт, угледзела, што я з багатай Расіі, расплылася ў шчаслівай ухмылцы і дадала: «А з іншаземцаў бяром у тры разы даражэй».

Я паспрабаваў напамніць аб патрыятызме і зямляцкіх пачуццях, уласцівых людзям у любой краіне свету.

«А мне без розніцы, — міла ўсміхнулася адміністратар, — ці вы тут нарадзіліся, ці не, у нас чвёрдыя тарыфы, вось чытайце!» Я не стаў чытаць той лісток і, прамармытаўшы амаль у бяспам'яцце «бывайце здаровы», выйшаў. Настрой быў сапсаваны.

Бывай, родны кут, які ты стаў чужы, бывай, Арэса, родная рэчка дзяцінства.

На вакзальчыку мяне ўжо чакала жонка з трывогай у вачах: падазроны асобы круціліся каля сумак.

На шчасце, ужо разграваў «косці» мінскі аўтобус, і хутка, купіўшы білеты, мы з вялікай радасцю пакаціліся ў Мінск, каб дарогай забыцца ад пачуцця і ўбачанага. Часы паказвалі 13 гадзін.

Паважаныя спадары, супрацоўнікі рэдакцыі! Дасылаю вам свае нататкі з падарожжа, я зусім не прэтэндую на іх публікацыю, проста хочацца падзяліцца з кім-небудзь сваімі ўражаннямі.

Бывайце здаровы і не гневайцеся, калі ласка, я нічога не выдумаў.

З зямляцкім прывітаннем —
А. БЕНЕДЗІКОВІЧ.
Татарстан. Расія.

ВЫ САБРАЛІСЯ ў БЕЛАРУСЬ?

ПА ПАРАДУ І ПАДТРЫМКУ ЗВЯРТАЙЦЕСЯ ў ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

Паважаныя суайчыннікі!

Таварыства «Радзіма» існуе ўжо каля 40 гадоў (у красавіку 2004 года будзем адзначаць юбілей). Увесь гэты час мы імкнуліся трымаць сувязі з выхадцамі з Беларусі, якія пражываюць у іншых краінах, знаёміць іх з жыццём, культурай і нацыянальнымі звычаямі сучасных беларусаў, рабілі ўсё магчымае, каб кожны суайчыннік мог ганарыцца сваёй прыналежнасцю да нацыі беларусаў.

У пачатку гэтага года ў таварыстве адбылася змена кіраўніцтва. Прышлі людзі, якія з разуменнем ставяцца да аб'ектыўных перамен, пошукаў шляхоў самафинансавання арганізацыі.

У сувязі з гэтым мы хочам выказаць шэраг прапановаў па ўзаемавыгаднаму супрацоўніцтву.

Таварыства «Радзіма» гатова аказаць садзейнічанне ў

- п'янтнах візавай падтрымкі для наведвання Беларусі;
- карыстанні сродкамі сувязі, уключаючы электронную пошту;
- браніраванні гасцініц;
- папярэднім заказе ўсіх відаў білетаў;
- інфармаванні аб арганізацыях, прадпрыемствах і фірмах, якія вас цікавяць, і наладжванні кантактаў з імі.

Згодна з вашымі заяўкамі мы

- набудзем метадычную, справачную і мастацкую літаратуру;
- дадзім інфармацыю пра месцы аздараўлення і адпачынку ў Беларусі, умовы набыцця пуцёвак;
- накіруем фальклорныя і творчыя калектывы з Беларусі для ўдзелу ў Днях беларускай культуры і іншых мерапрыемствах;
- размесцім заказ на выраб нацыянальных і сцэнічных касцюмаў;
- зробім аўдыё- і відэамагнеты, запісы выступленняў фальклорных калектываў, відэафільм пра родныя краявіды Беларусі і г. д.

Пры невялікім уступным і штогадовым узносе на ўтрыманне офіса таварыства члены вашай арганізацыі могуць разлічваць на атрыманне любой дапамогі ад нас.

З павагай

кіраўніцтва арганізацыі «Таварыства «Радзіма».

Нашы кантактныя тэлефоны:
Тэл/факс: 375 172847208, т. 288 1201,
2349800

e-mail: grammm@solo.by
Адрас: Беларусь, 220034 г. Мінск,
вул. Захарова, 23.

факт

ХЛЕБНАЯ... ИНСПЕКЦИЯ

У краіне плануецца стварыць Дзяржаўную хлебную інспекцыю.

Згодна з пастановай Савета Міністраў гэтыя цэнтралізаваны орган зоймецца ўдасканаленнем кантролю за якасцю вырабленых і імпартуемых з-за мяжы Беларусі зерня, мукі, круп, камбікармоў.

Новае ведамства з правам юрыдычнай асобы будзе ў распараджэнні Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання.

НА КУПАЛЛЕ ў МАСКВУ

На пасаджэнні прэзідыума Савета Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі «Беларусы Расіі» зацверджана праграма работ савета на 2003-2007 гады і праграма правядзення штогадовага Тыдня беларускай культуры ў Расійскай Федэрацыі.

Традыцыйнае правядзенне гэтага святочнага мерапрыемства Саветам ФНКА «Беларусы Расіі» ў перыяд з 6 па 11 ліпеня дазваляе правядзення асабліваці нацыянальнай культуры беларусаў у тое станоўчае, што яны ўносяць у шматнацыянальнае жыццё Расіі. Сёлета праграма прадугледжвае правядзенне ў ноч з 6 на 7 ліпеня традыцыйнага народнага беларускага гуляння «Купалле».

Плануецца арганізацыя Тыдня беларускай культуры ў 12 рэгіянальных нацыянальна-культурных аўтаноміяў і болей чым у 10 вялікіх грамадскіх аб'яднаннях беларусаў. Для ўдзелу ў святых запрашаем мастацкія калектывы і арганізацыі з Беларусі.

11 ліпеня ў рамках Тыдня прой-

дзе канцэрт майстроў беларускай культуры ў адной з канцэртных залаў расійскай сталіцы, а ў шэрагу кінатэатраў адбудзецца дэманстрацыя фільмаў беларускіх кінематграфістаў, у тэатральных залах — гасцролі тэатральных калектываў. Запланаваны таксама кніжны кірмаш «Літаратура пра Беларусь» і мастацкая выстава «Беларусь — вачамі сучасніка».

Старшынёй аргкамітэта па правядзенні Тыдня беларускай культуры ў Расійскай Федэрацыі прэзідыум Савета ФНКА прызначыў Юрыя Валчка (кантактныя тэлефоны: 290-26-69; 291-13-34).

Ф.КАУРЫГА,

старшыня Савета ФНКА «Беларусы Расіі».

«БЕЛАРУСКІЯ ВЯЧОРКІ» ў ІРКУЦКУ

Тыдзень беларускай культуры ў Іркуцкай вобласці арганізавалі рэгіянальная грамадская арганізацыя «Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага», Палац дзіцячай і юнацкай творчасці, абласны Цэнтр народнай творчасці і вольнага часу пры падтрымцы камітэтаў і аддзелаў па сувязях з грамадскасцю і культуры адміністрацыі Іркуцкай вобласці, горада і раёнаў.

Адначасова Тыдзень беларускай культуры стартаваў у Брацку, Чарамхове, у вёсках Тургенеўка Баяндаеўскага і Тарнопаль Балаганскага раёнаў, дзе кампактна пражываюць этнічныя беларусы. Галоўная ідэя акцыі, як яе вызначылі арганізатары, — пазнаёміць жыхароў вобласці з гісторыяй і культурнай спадчынай Беларусі, умацаванне сувязі беларускага і рускага народаў, забеспячэння пераемнасці духоўных і культурных каштоўнасцей.

Цэлы тыдзень жыхары Іркуцка маглі глядзець беларускае кіно, у тым ліку такія вядомыя стужкі, як «У жніўні 44-га», «Зорка Венеры», «Ідзі і глядзі», «Купальская ноч». 27 мая ў ДOME дружбы ў Іркуцку адбыўся вечар «Гістарычны шлях беларускіх гарадоў». 28 мая ў абласной бібліятэцы Малчанова-Сібірскага адкрылася выстава кніг пра Беларусь і выдзеныя ў Беларусі — «Беларускі друк», адбылася прэзентацыя кнігі «Беларускія абрадавыя свя-

ты» і конкурс чытальнікаў «Табе, Беларусь, прысвячаю свой твор». У рамках тыдня прайшоў маладзёжны вечар «Беларускія вячоркі» і ўстаноўчы сход Іркуцкага гарадскога аддзялення Таварыства беларускай культуры.

У заснаваных перасяленцамі з Беларусі вёсках Тургенеўка, Тарнопаль, а таксама ў Іркуцку, Чарамхове і Брацку ў школах прайшлі тэматычныя класныя гадзіны, прысвечаныя гісторыі беларускага народа, вечары-сустрэчы школьнікаў са старажыламі пасяленняў, канцэрты пад агульнай назвай «Гучы, гоман беларускі». Школьнікі гэтых вёсак наведвалі выставу «Беларусы ў Сібіры» ў музеі гісторыі Іркуцка. Выніковым мерапрыемствам тыдня стаў гала-канцэрт у Іркуцкім ТЮГу, у якім прынялі ўдзел вакальныя і харэаграфічныя калектывы Таварыства беларускай культуры і прагучалі песні беларускіх пасяленцаў, сабраныя ў час этнаграфічных экспедыцый.

У ТАТАРСТАНЕ ўШАНОЎВАЮЦЬ ЯНКУ КУПАЛУ

У ДOME дружбы Казані прайшла выстава, прысвечаная памяці беларускага паэта Янкі Купалы.

З горадам Казань звязана знаходжанне беларускага паэта ў эвакуацыі. Тут ён пражыў нядоўга, да чэрвеня 1942 года, калі быў выкліканы ў Маскву, дзе трагічна загінуў. Матэрыялы выставы знаёмяць з жыццём, станаўленнем асобы, творчасцю Янкі Купалы, мясцінамі, дзе ён жыў і тварыў: хутар Вязынка, гарады Вільня, Мінск, Пецярбург. Асобны раздзел прысвечаны тэме «Янка Купала і тэатр». Падрабязна прадстаўлены пецышчынскі перыяд жыцця, які

аказаўся апошнім для Янкі Купалы.

У 1975 годзе ў вёсцы Печышчы Верхняўслонскага раёна Татарскай АССР быў адкрыты музей Янкі Купалы, а ў красавіку 2002 года пры ДOME дружбы народаў створана Таварыства беларусаў, якія пражываюць у Казані. Ініцыятыва стварэння таварыства належала Нацыянальнаму музею Рэспублікі Татарстан і музею Янкі Купалы ў Печышчах, які і выступіў арганізатарам выставы.

«СЛАВЯНСКІЯ ўЗОРЫ» НА ЗЯМЛІ КОМІ

Першы ў Комі рэспубліканскі фестываль славянскай культуры «Славянскія ўзоры» прайшоў у горадзе Саснагорску.

Ініцыяваў мерапрыемства кіраўнік адміністрацыі горада Вялянцін Страмцоў. Яго ініцыятыва была падтрымана ўрадам Комі. Мноства творчых калектываў з розных гарадоў і раёнаў рэспублікі (амаль 260 чалавек) сталі ўдзельнікамі гэтай яркай і змястоўнай дзеі.

Адбор нумароў (ад кожнага калектыву — па адным) на гала-канцэрт праходзіў у былым раённым ДOME культуры. Беларусы (15 харыстаў на чале са старшынёй Са-

вета аўтаноміі Аркадзем Крупенькам) падрыхтавалі тры нумары.

— Да гонару арганізатараў (упраўлення культуры адміністрацыі Саснагорска), — гаворыць Аркадзь Крупенька, — першы рэспубліканскі фестываль, які аб'ядае стаць традыцыйным, прайшоў выдатна.

Радуе, што нашы харысты і на гэты раз прывезлі чарговы «трафей» — Ганаровы дыплом.

Мітрафан КУРАЧКІН.

прызнанне

АЛЯКСАНДР АКІМАЎ — ГАНАРОВЫ ГРАМАДЗЯНІН СЕУЛА

25 мая ў час правядзення фестывалю «HI Seoul» мэр сталіцы Рэспублікі Карэя Лі Мёнз Бак уручыў грамадзяніну Рэспублікі Беларусь Аляксандру Акімаву дыплом Ганаровага грамадзяніна Сеула. Ён стаў першым беларусам, які ўдастоены гэтага звання.

А. Акімаў — прафесійны музыкант, жыве ў Сеуле каля 11 гадоў і працуе ў аркестры найбуйнейшай у Рэспубліцы Карэя тэлерадыёкампаніі

KBS. Ён член і кіраўнік шэрагу ансамбляў духавых інструментаў, займаецца актыўнай выкладчыцкай дзейнасцю.

захавай традыцыю

СПЯВАЕ МАТУЛІНА ХАТА

Гэтак зусім някавата
Не знацца з ісцінай такой:
"Пажар тушыць і ставіць хату
Найлепш суседскай талакой..."
Генадзь БУРАЎКІН.

Натуральна, для "лянівых і нецікаўных" (паводле вызначэння рускага класіка) сама гэтая падзея можа падацца шэраговай — сапраўды, гэта не феерычны мюзікл ці скандальнае зрачына-псіхадэмічнае дзейства. Але для аматараў, рупліўцаў глыбокай, сапраўднай, найперш народнай культуры заснаванне новага аматарскага фальклорнага калектыву, ды яшчэ адрасаванага моладзі і сіламі

моладзі створанага, — феноменна сённяшнія часы незвычайны. І справа не толькі ў складаным матэрыяльным існаванні ўстаноў культуры і яе творцаў, калі адзін за адным знікаюць, разбягаюцца калісьці знакамітыя ансамблі, тэатры, аркестры, а ў тым яшчэ, што новы калектыв з'явіўся ў Беларускім дзяржаўным медыцынскім універсітэце (Мінск), які цяжка аднесці да ўстаноў творча-мастацкіх.

Тым больш прыемна, што тут дзейнічае літаратурна-музычная гасцёўня, гаспадыня якой Марыя Трафімчук, улюбёная ў беларускую паэзію, песню, танец, абрада-

васць. Студэнты і выкладчыкі з цікавасцю, захоплена сустракалі спевакоў Якава Навуменку і Іскулі Абалю, ансамбль "Вячоркі", фалькларыста Міколу Котава, паэту Міколу Трафімчука. Зразумела, гэта было б немагчыма без зацікаўленай увагі і падтрымкі з боку адміністрацыі, рэктара П.Беспальчука і прарэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце У.Мануліка. На гэты ж раз універсітэт адважыўся стварыць уласны калектыв — тэатр фальклору пад цёплай і самаўнай назвай "Матуліна хата".

І вось прэм'ера. У зале студэнты, выкладчыкі, сваякі выканаўцаў, госці імпрэзы. А на сцэне

стылізаваны інтэр'ер сапраўднай беларускай вясковай хаты. Дзеянне адбываецца імкліва, песні змяняюць танцы, жанравыя замалёўкі, элементы абрадаў. У лепшыя, найбольш удалыя моманты ў дзейства актыўна ўключаецца зала, якая падпявае выканаўцам, заўзята танцуе з імі польку, частуецца вясковай каўбасой і, натуральна, захоплена апладзіруе. Усё гэта надае прадстаўленню адценне карнавалізацыі, калі знікаюць бар'еры паміж маладымі, прыгожымі, імпатнымі дзяўчатамі і хлопцамі ў святочных, густоўна выкананых канцэртна-тэатральных строях (студэнты і-і курсаў) і іх глядачамі. Не буду вылучаць асобныя вакальныя ці харэаграфічныя фрагменты, зазначу толькі, што над імі пашчыравалі на рэпетыцыях і падтрымалі асабістым высокапрафесійным удзелам мастацкі кіраўнік калектыву і балетмайстар-пастаноўшчык Мікола Котаў і педагог па вакалу і канцэртмайстар прафесар Алег Аляхновіч. Хачу падкрэсліць, што Мікола Котанавіч не толькі арганізатар сцэнічнага дзейства, але і яго незамены "матор", якому натхнёна асіціруюць калегі.

Думаецца, што арыентацыя на тэатрызацыю прадстаўлення вельмі перспектыўная, хоць, вядома, яшчэ не да канца рэалізаваная — усё ж прэм'ера, усё ж пачаткоўцы!.. Але цэпліцца ў куце прывідны агеньчык намалёванай сялянскай печы, і хочацца адагрэць ля яго крыху стомленую і змерзлую на халодных вятрах, у будзённай мітусні сваю душу...

У добры шлях, "Матуліна хата"!

Віктар КАРАТАЙ.

кнігарня

ВЫБРАЎ
КОЛАСАЗНАЎСТВА

Многія гады свайго жыцця Мікола Жыгоцкі аддаў працы ў Літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа (болей як чатыры дзесяткі гадоў!). Але гэты чалавек не традыцыйны музейшчык.

Свае ўражання, падсумоўванні ад знаёмства з матэрыяламі пра народнага паэта Беларусі ён выкладае ў газетных і часопісных артыкулах, у радыёперадачах. А таксама ў кнігах. Іх ужо назбіралася ці не з дзесяткаў. Артыкулаў жа не злічыць: пара і асобную бібліяграфію выдаваць — "Мікола Жыгоцкі пра Якуба Коласа і яго творчасць".

Да юбілею паэта пабачыла свет новая кніга руплівага даследчыка — "Беларусь, ён дастойны змагар твой і сын. Якуб Колас: "Мая калыска — Міншчына". Мікола Жыгоцкі сабраў разам даследаванні, якія расказваюць пра самыя розныя коласавыя адрасы ў Беларусі. У лед за аўтарам чытач можа выправіцца на Стаўбцоўшчыну і Палессе, у Санкт-Пецярбург і Перм, у пухавіцкія вёскі, дзе лятаў паэт, дзе пісаў "Рыбакову хату" і многія свае вершы.

Варта заўважыць, што фундаатарам выдання выступіў Мінскі аблвыканкам і непасрэдна ўпраўленне культуры аблвыканкама.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

персона

Здавальненнем выкарыстаў магчымасць нагадаць, што сярод нас жыве вучоны незвычайна шырокага круглагаду, з глыбокім разуменнем месца самай прыгожай кветкі, створанай чалавечым калектывам, — фальклору ў жыцці грамадства. Часам гэта падарунак лёсу — нарадзіцца там, дзе фальклор і ёсць само жыццё, няўлоўная душа народа.

Так пашанцавала Алесю Лозку — фалькларысту, чыю залатую дату ад нараджэння мы адзначылі напрыканцы мінулага года. А нарадзіўся ён у самым маляўнічым кутку цэнтральнага Палесся — вёсцы Прыбалавічы Лельчыцкага раёна і вельмі своечасова — 7 (па запісу ў пашпарце 10) снежня 1952 года — якраз напярэдадні хрушчоўскай адлігі. З дзяцінства душа яго ўбіраў таямнічы свет палескай культуры, якую праўнік вялікага Льва Талстога акадэмік Мікіта Талстой трапіна назваў "своеасаблівым запаведнікам старажытнаславянскай культуры", асабіста выдатна шчыраваў тут у апошні перыяд жыцця і пакінуў нам са сваімі шматлікімі вучнямі "Палескі этналінгвістычны зборнік". Забягаючы наперад скажу, што і верны сын сваёй малой радзімы Алесь Лозка, якога я за гэта бясконца паважаю, сваю кандыдацкую дысертацыю, дарэчы, першую і пакуль адзіную ў беларускай фалькларыстыцы, прысвяціў таксама ёй — "Абрадавай паэзіі беларускага ўсходняга Палесся".

Яшчэ ў дзяцінстве захопленне народнай паэзіяй паклікала душу на вершы. Ужо ў 1967 годзе ў час вучнёўства былі напісаны першыя, а ў студэнцкія 1970—1975 гады (на гісторыка-філалагічным факультэце Гомельскага ўніверсітэта) шматлікія іншыя, дзе тэма першага

ЗАПАТЫ ЧАС
АЛЕСЯ ЛОЗКІ

кахання нязменна ішла побач з пачуццём любові да свайго краю і яго культуры: "Край наш палескі", "Чакай мяне, Палессе", "Паляшучка", "Балада аднаго павер'я", "Бацькаўшчыне", "Песенная Убарць", "Роднае Палессе", "Лясны каляндар". Вызначальнымі для будучага вучонага сталі гады настаўніцтва ў родным раёне цэлых дзевяць гадоў пасля заканчэння ўніверсітэта, калі побач з вершамі другой важнай жыццёвай справай стала збіранне і ўважлівае стаўленне да прыгажосці, ствараемай у народным асяроддзі. Таму ў 1984 годзе Алесь Лозка становіцца спачатку аспірантам, а пасля абароны названай кандыдацкай дысертацыі — навуковым супрацоўнікам Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук Беларусі. З гэтага часу фалькларыстыка стала справай усяго яго жыцця — і ў час працы ў Навукова-асветным цэнтры імя Францішка Скарыны, і ў Рэспубліканскім цэнтры эстэтычнага выхавання дзяцей, і пасля 1992 года на чале створанага Беларускага навукова-метадычнага цэнтру гульні і цацкі, і ў цяперашні час на пасадзе дацэнта кафедры этналогіі і фалькларыстыкі Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка.

Як бачым, у яго асабе выдатна спалучыліся шчыры патрыёт свайго краю, выдатны педагог, актыўны збіральнік фальклору і глыбакадумны даследчык яго. У першай іпастасі, прадаўжаючы сваё настаўніцтва, Алесь Лозка не толькі шчыруе ў двух названых цэнтрах пры Міністэрстве адука-

цыі, але і становіцца адным з заснавальнікаў і лідэраў скаўцкага аб'яднання, усяго сябе аддае руху за родную школу на Беларусі, адана працуючы ў Бацькоўскім камітэце Мінска, беларускамоўных летніках, нарэшце, адраджае ў 1996 годзе і становіцца на чале створанага яшчэ ў 1921 годзе выдатным беларускім філолагам Браніславам Тарашкевічам Таварыства беларускай школы. Неад'емнай навукова-метадычнай часткай гэтай працы стаў створаны ім творчы калектыв, які падрыхтаваў і выдаў карысныя для вучэбна-выхаваўчай работы ў беларускамоўных школах дапаможнікі: "Беларусазнаўства" для 1-2 класаў (4 зборнікі), а таксама распрацаваў канцэпцыю развіцця беларускай гульні і цацкі і энцыклапедыю іх. Як намеснік рэспубліканскай камісіі па цацках, якая рэкамендуе для вытворчасці гульні і цацкі, педагог распрацаваў метадыку гульні і сродкаў навучання для дзіцячых садоў, школ і сям'і. Лагічным выдатным заканчэннем гэтай працы сталі выданні: "Тэатр лялек" (1998) — дапаможнік для выхавальнікаў дашкольных устаноў, рэкамендаваны Навукова-метадычным цэнтрам вучэбнай кнігі і сродкаў навучання Міністэрства адукацыі Беларусі, і унікальны зборнік "Матэматычны фальклор" (2002).

Настольнай кнігай даследчыкаў і практыкаў адукацыі і традыцыйнай культуры Беларусі стаў падрыхтаваны і выдадзены Алесем Лозкам у 1993 годзе на аснове велізарнай

колькасці папярэдніх прац, пачынаючы ад "Малой падарожнай кніжыцы" Францішка Скарыны, "Беларускі народны каляндар", перапрацаванае і дапоўненае другое выданне якога выйшла ў 2002 годзе.

Нядаўна ў гэтай другой іпастасі навуковай працы Алесь Лозка зрабіў прарыв у ўсёй беларусістыцы манаграфіяй "Беларускі каляндар у славянскім і еўрапейскім свеце", бо ўпершыню прадставіў язычніцкі (этнічны) славянскі каляндар, рэканструяваны на аснове традыцыйнай культуры беларусаў і пацверджаны фальклорна-этнаграфічнымі матэрыяламі іншых славянскіх народаў.

У трэцяй прыгожай іпастасі інтэрпрэтатара народных свят Алесь Лозка паўстаў у 1995 годзе выданнем "Восеньскіх свят", якое прадоўжылася "Зімовымі святамі" ў 1999, "Веснавымі святамі" ў 2000 і "Летнімі святамі" ў 2001 гадах. Фундаментальным падмуркам для святочнай дзейнасці на Беларусі стаў выдадзены ў 1996 годзе вучоным адзін з 46 тамоў Зводу БНТ "Гульні, забавы, ігрышчы". У выніку гэтай працы Алесь Лозкі работнікі адукацыі і культуры атрымалі цэлую бібліятэку практычнай інтэрпрэтацыі народных свят і абрадаў.

Тры гэтыя прыгожыя сферы навуковай і практычнай працы па-еўрапейску адукаванага вучонага закладваюць падмурак агульнага павароту нашага беларусазнаўства да сваіх этнічных каранёў, якія дапамогуць выявіць месца нашага народа ў сус-

ветнай цывілізацыі.

І ўсё ж беларус са знакам якасці, як часам жартам, а часам і ўсур'ез называюць палешукоў, Алесь Лозка застаецца верным сваім жыццёвым прынцыпам, так прыгожа дэклараваным нашым нацыянальным геніем Янкам Папам: "У народ і край свой толькі веру і веру ў самага сябе". Ён мэтанакіравана і надзвычай плённа (мае ўжо значна больш за 200 творчых і навуковых прац) працуе і ў фалькларыстыцы, бо прадаўжае заставацца збіральнікам і даследчыкам фальклору, і ва ўсім беларусазнаўстве. Аўтару артыкула асабліва імпануе яго фалькларыстычны прынцып не толькі запісаць тыя ці іншыя матэрыялы, але і шукаць як мага найлепшыя сродкі папулярызацыі і інтэрпрэтацыі іх, які быў прапанаваны вялікім беларусам XX стагоддзя Рыгорам Шырмам.

Алесь Лозка ўсёй сваёй дзейнасцю выканаў наказ, зроблены членам-карэспандэнтам НАН Беларусі Міхасём Піліпенкам у водгук на фактычна першую грунтоўную навуковую працу фалькларыста — дысертацыі аб абрадавай традыцыі свайго малой радзімы: "Яна вельмі грунтоўная. Гэта пачатак новага накірунку ў даследаванні беларускага фальклору. І патрэбна гэтую праграму выконваць да канца і паслядоўна вывучаць усё рэгіёны Беларусі... Мне вельмі спадабалася, што ім асабіста запісана болей тысячы тэкстаў. Калі кожны фалькларыст, уваходзячы ў навуку, будзе мець тысячы запісаў, гэта будзе цудоўна".

І ўсё ж абсалютна перакананы, што залаты час навуковай дзейнасці Алесь Лозкі — наперад. Бо для гэтага ёсць усё: навуковая сумленнасць, шчырасць, грунтоўная зрудыцыя і мэтанакіраванасць.

Васіль ЛІЦЬВІНКА.

Аляксей НАДАВЕЦ (Бабруйск).

Драматычны лёс нясвіжскіх скарбаў

Майстра апраўдаў давер сваіх гаспадароў: выканаў загад так, што цяжка было адрозніць сапраўдных апосталаў ад фальшывых. Васковыя фігуры былі выстаўлены ў Блакітнай зале Нясвіжскага замка разам з васковымі фігурамі пакараных рабаўнікоў. Гэтыя васковыя статуі адлівалі з натуральнага, часта з валасамі "арыгіналаў". Кажуць, што сярод іх былі не толькі "апосталы" і забіячы рабаўнікі, але і вяльможы, і каралі, і кіраўнікі народных паўстанняў: Васіль Вашчыла, якога прысудзілі да смерці Геранім Радзівіл, атаман Антон Нябаба, палкоўнік Багдана Хмяльніцкага, які трапіў у палон да Радзівілаў, верхавод украінскіх гайдамакаў казак Мурашка і іншыя. Сапраўдныя "залатыя апосталы" былі схаваны недзе ў сутарэннях Нясвіжскага замка. Гасцям звычайна паказвалі падробку, але ніхто пра гэта не здагадаўся.

У 1706 годзе ў нясвіжскім гнязде "пагаспадарылі" шведскія салдаты, якія да ніткі абабралі ўсе гарадскія касцёлы і кляштары. Яшчэ да гэтага некалькі разоў запар шукальнікі скарбаў рабавалі княжацкія магільныя склепы, спадзеючыся знайсці там золата і ўпрыгажэнні, але Радзівілы заўсёды хавалі сваіх нябожчыкаў у прастым адзенні, а каштоўнасці пакалілі жывым.

Чарговы ажыятаж вакол нясвіжскіх скарбаў пачаўся ў Айчынную вайну 1812 года. Паводле адной з гістарычных версій, восенню таго года з захопленай французамі Масквы ў Нясвіж пацягнуліся асобы з музейнымі рэліквіямі, царкоўнымі атрыбутамі, нават з пазалочанымі лістамі, садранымі з купалаў маскоўскіх храмаў. Гэта, маўляў, было добра, нарабаванае французамі, але перакрапана ў іх Радзівіламі.

Справа ў тым, што тагачасны ўладальнік замка Дамінік Радзівіл перайшоў з палком сваіх уланаў да Напалеона. Імкліва адступаючы пад ударамі рускіх казацкіх палкоў, ён заехаў у свой родавы замак, дзе паспеў аддаць каманду каманданту накіраваць услед за ім некалькі асобаў з каштоўнасцямі замка. Але ў горад у хуткім часе ўступілі рускія палкі пад камандаваннем генерал-маёра Тучкова.

Вядома і іншае. Калі руская армія раптоўным ударам вызваліла Нясвіж, то камандзір 14-га егерскага палка А. Красоўскі пісаў у сваім данясенні ў вышэйшыя інстанцыі: "Непрыяцель не чакаў атакі і ачысціў горад, у якім знайшлі больш чым на мільён каштоўнасцей, брыльянтаў і

жэмчугаў, нарабаваных у Маскве і прывезеных у Нясвіж на захаванне".

Як піша ў сваёй кнізе "Гісторыя Беларусі" польскі даследчык М.Косман, "на тэрыторыю Беларусі перанёсся тэатр ваенных дзеянняў — войскі Аляксандра I, якія мелі на мэце хутчэйшае выгнанне праціўніка, з пачатку лістапада скіраваліся на Мінск і занялі Нясвіж, дзе разрабавалі скарбы радзівілаўскія і забралі ўсе каштоўныя аздабленні з палаца". Гэта была помста Д.Радзівілу за яго ўдзел у паходзе на Маскву. Хутчэй за ўсё, тады і прапала значная частка каштоўнасцей (маем на ўвазе калекцыі зброі і манет, посуду, аздабленні абразоў, карцін, пазалочаную паперу, віньетки, нават шпалеры і пячаныя сярэбраныя ды залатыя лісты). У літаратуры савецкага перыяду нам не даводзілася сустракаць такіх сведчанняў, бо пытанне гэтае мала распрацавана, хоць і знаходзілася пастаянна ў полі зроку скарбашукальнікаў.

Апісанне тагачасных падзей у радзівілаўскім замку сустракаем у кампетэнтнага Адама Кіркора (трэці том "Живописной России"): "Нясвіж належаў князю Дамініку Радзівілу, які за свой кошт паставіў Напалеону цэлы полк. Полк гэты амаль увесь быў вышэйшымі. Адмірал Чычагаў даносіў імператару, што ацалелых воінаў князь Радзівіл накіраваў у Нясвіж з абозам, які складаўся з пяцідзесяці вазоў. У іх знаходзілася нарабаванае ў Маскве. Абоз гэты трапіў у рукі рускіх. Адмірал Чычагаў дадае ў сваім данясенні, што князь Радзівіл дазволіў сабе з гэтага выпадку зняважлівія для рускіх войскаў намёкі. За гэта, піша Чычагаў, я дазволіў пакарпацца ў сутарэннях яго дома. Там знайшлі скарбы: жэмчуг, брыльянты і г.д. Я вывез усё, што мог, гэта будзе ў Бабруйску ці ў іншым месцы, і вы (імператар Аляксандр I. — А.Н.) загадайце, што з гэтым рабіць. Я не бачыў, але кажуць, што ёсць музейныя рэчы. Усё ацэньваецца больш чым на мільён рублёў". Тут сума, у якую ацэньваліся радзівілаўскія каштоўнасці, заніжана ў шмат разоў. Не выключана, што яна была заніжана не наўмысна, а таму, што адмірал Чычагаў не ведаў сапраўднай каштоўнасці ці таму што многіх рэчаў да гэтага часу ўжо проста нестала...

НА ЗДЫМКУ 1920-х гадоў брама Нясвіжскага замка Радзівілаў. Яна памятае, як праз яе ўвозіліся і вывозіліся шматлікія скарбы. Але — маўчыць...

Дзе каранавалі Міндоўга?

3 МІЖНАРОДНАЙ НАВУКОВАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ ў НАВАГРУДКУ

Пачатак на 6-й стар.

Хрышчэнне і каранаванне Міндоўга дакладчык разглядаў як з'яву, "складаную ў міжнародных адносінах і знакавую ў станаўленні Вялікага княства Літоўскага" (ВКЛ). Яны дазволілі разбурыць антынаваградскую кааліцыю, вывёўшы з яе Лівонскі ордэн. Пасля каранавання войскі княства сталі праводзіць ваенныя дзеянні ўжо па-за яго тэрыторыю. Пачалося збліжэнне з Аляксандрам Неўскім, Наўгародскім княствам. Пры Міндоўгу і яго сыне Войшалку ВКЛ пачало набываць статус еўрапейскай дзяржавы.

Месца каранавання Міндоўга "ў прасторы і часе" больш падрабязна вызначыў доктар гістарычных навук Аляксандр Краўцэвіч (Гродна), таксама ўраджэнец Навагрудчыны. Дарчы, нядаўна ў Жэшуве (Польшча) выйшла яго актуальная для дадзенай тэматыкі кніжка "Стварэнне Вялікага княства Літоўскага". Таме Татомкі Міндоўга і рускія князі: дынастычныя і службовыя сувязі былі прысвечаныя грунтоўны даклад доктара гістарычных навук Маргарыты Бычковай (Інстытут гісторыі Расійскай акадэміі навук, Масква). Яна сказала, што ў рускіх крыніцах асноўная ўвага ўдзялялася сыну Міндоўга Войшалку, які прыняў хрышчэнне па праваслаўнаму абраду, і поскоўскаму князю Даўмонту, віноўніку гібелі Міндоўга. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Украіны, кандыдат гістарычных навук Алена Русіна (Кіеў) гаварыла пра паходы на ўкраінскія землі князя ВКЛ Гедыміна: рэальнасць гэта ці таксама міф?

З дакладам на пленарным пасяджэнні выступіў супрацоўнік Інстытута гісторыі Літоўскай акадэміі навук доктар Томас Баранаўскас. У параўнанні з артыкулам яго даклад быў больш канструктыўным. Асноўную ўвагу ён удзяліў гістарычным крыніцам, "Хроніцы" Мацея Стрыйкоўскага, а таксама паходжанню наймення Літва. Аднак, на яго думку, каранаванне Міндоўга магла адбыцца толькі ў Вільні: маўляў, там нядаўна пад катэдральным саборам адкрыты рэшткі мураванага касцёла XIII стагоддзя. Аднак (дыскусія працягвалася ў кулуарах) гэта яшчэ нічога не даказвае, бо зусім малаверагодна, каб Міндоўг са сваіх валоданняў паехаў з сям'ёй і свайтай у суседнія. Дзеля гэтага патрэбны былі б вялікія матэрыяльныя затраты, узнік бы псіхалагічны дыскамфорт. Навошта ж каранаванне ў чужым замку або каля чужога замка, калі ёсць свой, свая сталіца, якую цырымонія толькі ўзвысіла б?

У канцы пленарнага пасяджэння адбылася прэзентацыя кнігі Фрыдзі Гуровіч "Летапісы Новогородок (старажытна-наваградскі Наваградка)". Яе аўтар доўгія гады (1956–1985) вяла раскопкі на мясцовым замчышчы і ў наваколлі. Рукпіс пераклаў на беларускую мову і выдаў на ахвяраванні Санкт-пецярбургскіх беларусаў ураджэнец навагрудскай зямлі Мікола Нікалаеў, які цяпер ўзначальвае Санкт-пецярбургскую рэгіянальную суполку Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў. У сваім выступленні перад землякамі ён згадаў, што, будучы вучнем, таксама прымаў удзел у раскопках на замчышчы.

Складаная праблема станаўлення Вялікага княства Літоўскага, роля ў гэтым гістарычным працэсе беларускіх зямель і Наваградка, феномен асобы Міндоўга, пытанні беларуска-літоўскай

З дасланага

У выданнях ЗША

Дасылаю бібліяграфію публікацый, звязаных з Беларуссю, якія ў апошні час з'явіліся ў перыядычных выданнях "7 дзей", "Землякі", "Реклама". Яны выдаюцца ў ЗША, адрасаваны пераважна рускамоўным яўрэйскім чытачам.

Як бачыце, у перакладзе В. Нікіфаровіча і маім з'явіліся творы М. Айрамчыка, З. Бядулі, В. Быкава, І. Навуменкі і іншых беларускіх пісьменнікаў, артыкулы пра юбілей

гісторыі і культуры больш шырока і дэталёва абмяркоўваліся на секцыях.

Грунтоўным і ўважлівым быў даклад кандыдата гістарычных навук Вячаслава Насевіча "Тытанне балта-славянскага сінтэзу і яго роля ва ўтварэнні ВКЛ, які адкрываў працу першай секцыі — "Міндоўг і Наваградка". Асноўная думка навукоўца: ВКЛ узнікла ў працэсе балта-славянскага (літоўска-беларускага) ваенна-палітычнага ўзаемадзеяння. Не было чыстага заваявання, бо ва ўмовах доўгіх цесных кантактаў розных этнасаў не магло быць моцнага бялагічнага напружання паміж імі. Былі супрацоўніцтва і сінтэз, што ў тых гістарычных умовах і прывяло да стварэння сумеснай (агульнай) дзяржавы. Звесткі Галіцка-Валынскага летапісу, асноўнай крыніцы па ранняй гісторыі ВКЛ, дэталёва разгледзеў доктар гістарычных навук Георгій Штыкоў, вылучыўшы ў іх спрэчнае і бяспрэчнае. Даследчык падкрэсліў выключную ролю Наваградка і князя Міндоўга ў працэсе ўтварэння гэтай дзяржавы. Не падвяргаючы сумненню сцвярджэнне, што гэты горад сапраўды гэты час быў яе сталіцай, ён выказаў меркаванне аб існаванні ў Міндоўга некалькіх рэзідэнцый.

Вялікую цікавасць у прысутных выклікаў даклад Алеся Жлуткі "Міндоўг у дакументах Папскай канцэлярыі XIII стагоддзя". Гэты беларускі лацініст вывучаў іх у арыгінале ў Ватыканскім архіве, будучы ў навуковай камандзіроўцы ў Рыме. Усяго захавалася 17 дакументаў, хоць аўтэнтычнасць некаторых з іх падвяргалася сумненню асобнымі вучонымі. Гэтыя граматы датаваны пераважна 1251 і 1255 гадамі і адрасаваны мясцоваму біскупу ў Прыбалтыцы, Міндоўгу і іншым асобам. Даследчык звярнуў асаблівую ўвагу на розныя формы перадачы ў лацінскіх тэкстах назвы краіны, якую кіраваў гэты князь (Летавія, Літовія), і яго ўласнага імя (Мендог, Міндовез, Мендота і іншыя). Докладчык выказаў меркаванне пра славянскія карані гэтага імя і геаграфічнай назвы.

Пасяджэнне другой секцыі пачалося дакладам доктара гістарычных навук Святланы Марозавай з Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Яна разглядала Наваградка як буйны цэнтр царкоў-

Злева направа: Уладзімір НАВІЦКІ, дырэктар Інстытута гісторыі НАНБ Мікалай СТАШКЕВІЧ, Маргарыта БЫЧКОВА (Расія), Міхаіл КАСЦЮК, Алена РУСІНА (Украіна) ускладаюць кветкі да памятнага знака каля гары Міндоўга ў Навагрудку.

на-рэлігійнага жыцця — праваслаўнага і каталіцкага. Падкрэсліваўся, што менавіта сюды балгарын Рыгор Цамблак у 1416 годзе перанёс з Кіева кафедру заходнерускіх праваслаўных мітрапалітаў, стаў называцца Літоўскім мітрапалітам. Гаварылася пра Лаўрышаўскі манастыр, заснаваны Войшалкам, і Лаўрышаўскае Евангелле, якое цяпер захоўваецца ў Кракаве, у Бібліятэцы Чартарыскіх (іх зборы ўзніклі ў Падняпроўі, на Магілёў-

шчыне), пра захаванне, скіраванне на вяртанне гэтага басцяннага помніка на радзіму. Са шлюбу Ягайлы ў наваградскім касцёле з Соф'яй Гальшанскай фактычна пачалася магутная дынастыя Ягелонаў. Доктар філалагічных навук Адам Мальдзіс свой даклад прысвяціў культуры ВКЛ як супольнай спадчыне беларускага і літоўскага народаў. У гэтай культуры можна выдзеліць помнікі агульнай (летапісы, статуі) і помнікі, якія належаць беларускаму (выданні Ф. Скарыны) або літоўскаму (выданні М. Махвідаса) народу. На жаль, сёння на Захадзе Літвы, не этнонім, а палітонім, ідэнтыфікуюць пераважна толькі з сённяшняй, этнічнай Летувой. Сёння беларусы нагадваюць аднаго з сыноў, які пад уплывам гістарычных абставін добраахвотна адмовіўся на карысць свайго брата ад спадчыны, што засталася пасля багатага і магутнага бацькі. Як нядаўна пісаў амерыканскі даследчык Цімаці Снайдар, беларусы не адаптавалі гэтае гістарычнае багацце, хача Міцкевіч разам з Янам Чачотам зрабілі першыя крокі ў такім накірунку.

Андрэй Радаман, выкладчык Акадэміі Міністэрства ўнутраных спраў, паведамаў на другой секцыі пра вынікі сваёй работы над сеймікавымі матэрыяламі Наваградскага ваяводства (гэтыя матэрыялы ён збіраецца выдаць); Аляксандр Брагунюк, супрацоўнік Інстытута літаратуры НАНБ, выказаў арыгінальныя меркаванні пра паходжанне імя князёў ВКЛ; Мікалай Гайба, дырэктар Дома-музея Адама Міцкевіча ў Навагрудку, прааналізаваў краязнаўчую літаратуру XIX–XX стагоддзяў, у якой ёсць звесткі пра раннюю гісторыю Наваградка. Усяго на другой секцыі было заслухана 10 дакладаў.

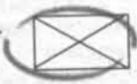
Канферэнцыя засведчыла плённасць даследаванняў вучоных Беларусі, Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны складаным пытанню гісторыі Вялікага княства Літоўскага, беларуска-літоўскай культуры-гістарычнай спадчыны, важнасць і актуальнасць іх далейшай распрацоўкі, неабходнасць пашырэння і ўмацавання навуковых кантактаў, пошуку кансенсуса ў спрэчных пытаннях.

Матэрыялы канферэнцыі плануецца выдаць у бліжэйшы час.

Мяркуюцца, што юбілейныя мерапрыемствы канферэнцыі не закончацца. 23 мая ў Мінску адбылося пасяджэнне грамадскага арганізацыйнага камітэ-

та, дзе гаварылася, што 27 чэрвеня ў Нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтры імя Ф.Скарыны будзе праведзена яшчэ адна канферэнцыя, а ў пачатку ліпеня — выстава ў Палацы мастацтва і вечар з канцэртамі.

Вячаслаў ЧАМЯРЫЦКІ, загадчык аддзела Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы НАНБ, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі.

маць. Усе кнігі знойдзены. Вялікую справу зрабілі супрацоўнікі мільцыі, за што ім вялікая падзяка. І ўдзячнасць усім добрым людзям, якія падтрымалі Нацыянальную бібліятэку ў цяжкую хвіліну. Спадзяемся, будзе знойдзена і скрадзеная ў Лондане кніжка Скарыны.

Тацяна РОШЧЫНА, загадчык аддзела Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі сябра камітэта Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў

зваротная сувязь

Была вясна 1944 года. Акрамя вайны, ішла яшчэ і сцяўба. Вось ужо некалькі дзён запар, вяртаючыся з поля, маці задавала адно і тое ж пытанне:

— Не прыехалі?

Я ў адказ разводзіў рукамі — сама бачыш.

Бачыць, вядома, але думае: раптам пажартавалі і схаваліся. А чакала яна з Іланска дзвюх сясцёр і залвіцу, якія абяцалі дапамагчы пасадзіць бульбу.

Коней, каб араць агарод, у вайну ў калгасе не давалі. Цяглавая сіла неабходна была для пасяўной. Магутны "ЧТЗ" разам з трактарыстам Аляксеем Гацко забралі на фронт. "Калёснік", на якім працаваў мой дзядзька Васіль Лугавой, увесь час ламаўся.

Каб разараць агарод, бабы самі запрагаліся ў плуг. Некаторыя скарыстоўвалі для гэтай мэты кароў. Маці сваю карміліцу Зорку шкадавала. Памочніцы павінны былі прывезці таксама маленькі плужок. І вось — не едуць.

Маці пачынае сварыцца.

— Час ідзе, бульба пераарастае... (Кожную вясну мы выцягвалі з плужка клубні для прарошчвання, рассыпалі іх на падлозе).

— Гарадскія, не спяшаюцца — як жа, яны стаміліся.

Паставіўшы на стол яшчэ цёплы чыгунок з кашай і заўважыўшы, што за дзень — ні акрайца хлеба, ні малака ў гладышы амаль не ўбавілася, параключыла свой гнеў на мяне.

— Усё перабіраеш у ядзе. Глядзі, дагуляешся. Вось пачну травой карміць, тады звездаеш, пачым пудліха.

Я не верыў, што падобнае здарыцца: проста палохае. Маці ў мяне гаспадарлівае. Умудрылася расцягнуць на некалькі гадоў запасы зерня, заробленыя яшчэ да вайны. Акрамя бульбы, капусты, іншай дробязі, вырошчвае ў агародзе проса і ячмень — для каш. А многія ў вёсцы сапраўды галадалі. Асабліва немцы, сасланыя з Паволжа. Яны харчаваліся лебядой і крапівой.

Пакуль я неахвотна чэрпаў лыжкай проса, маці гатавала корм для жывёлы. У першую чаргу для Хаўронні — старой пражорлівай і вечна галоднай. Адночы зімой яна нейкім чынам вырвалася з хлява і раз'юшана грызла дзверы ў хату, таму мне да вяртання маці давалося прасядзець на печы.

Маці панесла свінні вялізнае вядро з тоўчанай бульбай, перамешанай з варанай крапівой. А потым прыгатавала пойла для Зоркінага цяляці, з якім мы вялікія сябры. Бычок з'явіўся на свет у халады, маці прынесла яго ў хату. Месца ля парога было занята: правы кут — печку, у левым стаяла клець з курамі, якія зімавалі ў цяпле, таму размясцілі яго ледзь ці не ў "чырвоным куце".

Скончыўшы вячэру і вымыўшы ногі (такі ў нас парадак — бо бегаў жа басаноў), я кінуўся ў ложак. Чую, як у сенцах перад тым як падаць даць Зорку, мяецца маці — гэта таксама правіла (яна не любіла неахайных каля каровы) — і працягвае ляць гарадскую радню.

— Яны думаюць, што ў нас курорт і мы кожны дзень адпачываем.

Апошняе, вядома, перабольшванне: я бачу маці толькі ў рабоце. Ужо сплю, калі яна прыйдзе з малаком, працэдзіць яго, перакусіць наспах, памоліцца Богу, каб захаваў жыццё рабам Ціхану і Васілю — мужу і сыну, якія на фронце, і толькі тады, ледзь галава дак-

Піша вам з далёкай Сібіры журналіст Генадзь Лугавой.

Мае продкі родам з Беларусі. Прыехалі яны сюды ў пачатку мінулага стагоддзя, калі ішло масавае засяленне Енісейскай губерні (цяпер Краснаярскі край). У нашым Ніжне-Інгашскім раёне амаль усе вёскі былі заснаваны беларусамі, толькі некаторыя з іх — украінцамі, а адна нават эстонцамі (выхадцы з Ліфляндскай губерні). Думаю, што прыкладна такая карціна і ў краі. Але цяпер, па афіцыйнай статыстыцы (перапіс 1987 года), беларусаў налічваецца трохі больш за 30 тысяч, хаця з улікам трох пакаленняў, якія нарадзіліся ў Сібіры і запісаны як рускія, іх будзе тысяч 300.

Мне выпадкова трапіла ў рукі ваша газета, мовы я не ведаю, але многае разумею. Я на пенсіі і завяршаю работу над кнігай аб малой радзіме "Свет мой — Малінаўка" (так называлася наша вёска, дзе нарадзіліся мае бацькі і мы — іх дзеці). Дасылаю нарыс "А Зорка заплакала...". Думаю, вашым чытачам будзе цікава даведацца, як жылі беларусы ў Сібіры ў цяжкі ваенны час.

Калі апублікуеце матэрыял, прыйшліце, калі ласка, газету: для мяне гэта будзе своеасаблівым практыкумам у авалоданні страчанай мовай.

Яшчэ ў савецкія часы збіраўся наведаць радзіму маіх продкаў: пабываць у вёсках, папрацаваць у архіве, але часцей за ўсё адпачынак праводзіў на беразе Чорнага мора, аб чым вельмі шкадую. Але, магчыма, наведаць Беларусь яшчэ ўдасца.

3 павагай
Генадзь ЛУГАВОЙ.

А ЗОРКА ЗАПЛАКАЛА...

ранецца да падушкі, праваліцца ў забыццё. А зачырванее золак — ужо на нагах: паліць печ, упраўляецца з жывёлай, садзіць градкі. І ў належны час — на калгаснай працы.

Я не пытаў, чым яна займалася. Хутчэй за ўсё, вазіла непад'ёмныя мяшкі з зернем на поле. А, магчыма, накінуўшы на плячо пудоўны кош, раскідвала па раллі насенне. Маглі паслаць і па гаручае ў інгаш — рэйс на дзвюх клячах туды і назад займаў каля сутак.

Зімой маці вартавала калгасных авечак. Падымалася некалькі разоў за ноч, запальвала ліхтар і, перахрысціўшыся ад усякай нечысці, ішла ў цемру. Адночы бачыў яе на малацьбе. Стаяў жудасны мароз. Маці разам з іншымі жанчынамі падавала вліамі снапы ў малацілку. Як гэта было цяжка, я даведаўся крыху пазней. Нас, дзевяцікласнікаў, адправілі з Іланска на ўборку ўраджаю ў калгас "Чырвоны хлебароб", паставілі да малацілкі. Ужо праз гадзіну школьнікі падалі з ног ад стомы. А заслужаны старшыня бегаў вакол падлеткаў, сварыўся, абзываў нас мамчынымі сынкамі і чамусці спекулянтамі.

Раніцай маці мяне разбудзіла, чаго звычайна не рабіла.

— Падыймайся, будзем бульбу садзіць.

— Дык зямля яшчэ не гатова.

— Будзем на карове араць.

Араць на Зорцы? Гэта было нешта новае, і я куляў вылецеў з пасцелі.

Нізкарослая рыжая наша кароўка малака давала мала, але маці не збіралася мяняць яе на "вядзерніцу": прывыкла. А як яна клапацілася аб карміліцы! Старалася не ўпусціць момант, каб пасцець выкасіць траву ў бліжэйшых месцах — сена ёй даводзілася насіць на спіне ў подсілцы.

Заўсёды гатавалі для Зоркі смачнае пойла, а перад дойкай частавалі яшчэ і акрайчыкам хлеба.

І вось... Раніцай маці адпрасілася з работы, збегала па брата Данілу. Ён прыладзіў да коннага плуга пастромкі, і маці запрагла Зорку. Карова ўпарцілася і не хацела кранацца з месца, пакуль дзядзька не агрэў яе пугай. Зорка тузнула і пайшла, матаючыся з боку ў бок, таму баразна атрымалася зігзагамі. Конскі плуг ёй быў яўна не пад сілу. Карова ўсё наравіла вырваць з рук вяроўку, за якую яе вялі.

Мучыліся цэлую гадзіну, а карова ўсё артачылася, як неаб'езджаны конь. І калі Даніла чарговы раз перацягнуў яе пугай, упартая Зорка, кінуўшыся ўбок, вырвала з рук маці повад, перакуліла плуг разам з дзядзькам і, брыкаючы па адчэпленым вальку, панеслася па агародзе.

— Усё, хопіць здэкавацца з жывёлы, — сказала маці. Даніла, паціраючы выцятае месца, накіраваўся дадому, а маці доўга ганялася за ашалелай ад страху і болю Зоркай, пакуль яе злавіла. А тут з'явіліся і доўгачаканыя памочнікі.

На двор укаціліся чатырохколавыя драбіны, у якія звычайна цётка Маруся запрагала сваю карову і вазіла на ёй сена і дровы.

— А цяпер драбіны самі нас везлі, як печ Ямелю-дурню, — смеючыся, расказвала цётка. — Яны не ішлі, а ехалі з Камалы (гэта гара перад Іланскам і яшчэ на спусках у Кахінскім бары).

— Нешта доўга ехалі, — з'едліва сказала маці.

— Ліна, дарагая (сёстры звярталіся да маці на гарадскі манер), былі прычыны.

Высветлілася, што і самі садзілі бульбу і нехта з дзядцей захварэў — у кожнай па трое, двое толькі ў Зоі.

— Добра, салаўя байкамі не кормяць, — міралюбна сказала маці і запрасіла гасцей да стала. Яны адмовіліся: трэба спачатку адпачыць. Бо падняліся яны сёння гадзіны ў чатыры раніцы і прайшлі больш за 30 кіламетраў.

Завесіўшы вокны ад мух, гаспадыня забіла курыцу і пачала гатаваць пачастунак. А праз гадзіну памочнікі ўжо былі на агародзе.

Агарод у нас вялікі — каля гектара. У вайну ж яго большая частка пуставала. Галоўнай вартасцю плужка, які прывезлі сёстры, была яго лёгкасць. Цётка Зоя, узяўшы ініцыятыву ў свае рукі, скамандавала: «А ну, кабылы, запрагайцеся, я за арагата. Дзе ў вас пуга?»

Маруся з маці надзелі лямкі і, нібы бурлакі на Волзе, пацягнулі плужок. Хутка кофты на спіне ў жанчын пацямнелі ад поту. Вясёлая цётка Зоя падбэдзёрвала "конікаў" частушкамі:

Я і конь, я і бык,

Я і баба, і мужык.

Тады я яшчэ не ведаў, што прычынай цяжкага становішча расійскіх жанчын была не толькі вайна. Міхаіла, мужа старэйшай з сясцёр, Доры, арыштавалі ў 1937 годзе. Па нацыянальнасці ён быў эстонец. Не дапамагілі ні бядняцае паходжанне, ні ўдарная праца на чыгунцы: партрэт кандуктара Абермана не сыходзіў з Дошкі гонару Іланскага паравознага дэпо. Яго асудзілі за прыналежнасць да міфічнай антысавецкай арганізацыі і адразу ж расстралялі. Праўда, праз шмат гадоў, калі Дора атрымала даведку аб рэабілітацыі мужа, там указвалася, што ён памёр ад сардэчнай недастатковасці.

Малодшая сястра, Маруся, праводзіла свайго мужа Уладзіміра на фронт у першыя дні вайны. Былы марак-далёкаўсходнік пасля працы ў дэпо быў у той час інструктарам Іланскага райкама партыі. Цётка атрымала ад яго некалькі пісем, а потым прыйшло паведамленне: "Ваш муж Уладзімір Якубіцкі ў баях пад Ленінградам прапаў без вестак". Маруся, як і Дора, верылі, што іх мужы жывыя, і, падымаючы дзядцей, замуж не выходзілі. А сярэдняя сястра Акуліна, у якой нас у вайну было трое, кожны раз сустракала паштальёнку з заміраннем сэрца: не дай Бог, прынясе казённую паперу. Пахаронкі ў Малінаўку прыходзілі часта, нас такая чаша мінавала.

Вернемся ж да агарода. Узараў-

шы добры ўчастак, "конікі" запрацілі адпачынку.

Па свежым чарназёме хадзілі шпакі, шукаючы чарвякоў. Па небі нібы чароды гусей, ляцелі на заход самалёты. (Потым я даведаўся, што над Малінаўкай пралягал траса Алсіба, па якой пераганялі Аляскі на фронт баявыя амерыканскія машыны). Праводзіўшы іх по зіркам, цётка Зоя заспявала:

Девочки — война, война,

Война аж до Урала.

Девочки — весна, весна,

А молодость пропала.

— Ну, табе грэх скардзіцца, — заўважыла Маруся. — Муж заўсёды пад бокам.

— Гэта праўда, — адказала цётка Зоя. — Але цяпер усім цяжка — бязмужавым і мужавым. Кончыцца праклятая, і мы яшчэ нараджаем дзяцей.

Ажыццявіла гэта толькі цётка Зоя. Да двух хлопчыкаў пасля Перамогі ў яе дабавілася яшчэ пяцера сыноў.

Пятро — брат трох сясцёр і муж Зоі мае броню. Працаваў электраваршчыкам у дэпо, дзе не толькі рамантавалі паравозы і вагоны, але і выпускалі мінамёты. Ён ж зрабіў і выдатны плужок — цяпе здзіўляюся, як не пасадзілі. А вытворца такіх плужкоў, на мой погляд, трэба было паставіць на патак — для ўмацавання абароні краіны.

...Цётка Зоя пачала згортваць самакрутку. Маці здзіўлялася:

— Пятро гэту гадасць не ўжывае. А ты, як не сорамна?!

— Сорамна, у каго відаць, — засмялася Зоя.

— Во-во, — падхапіла мама. — Здраў бы табе Пятро спадніцу ды ўсыпаў добра.

— Пра што вы, бабы, — сказала залвіца. — Ён жа мяне кахае. Пасля перакруту "конікаў" у вупражы замянілі Фёдора з Зоіяй. Але яна і цяпер, нібы не адчуваючы лямкі, яка ўпівалася ў плячо, напявала частушкі, у тым ліку і непрыстойныя.

— Зоя, — прасіла маці. — Прыкусі язык, дзіця побач.

— Што, ён не мужык? — адказвала цётка. — Няхай слухае.

...Маці вярнулася ад Зоркі сапсаваным настроі.

— Карова нібы звяр'яцела — не падпускае да сябе, брыкаецца. Хацела вас сырадоём пачаставаць і нічога не надала.

Збіраючы гасцінцы, маці ўручыла залвіцы венік тытуноў-сама-саду.

— Травіся. Але ты, Зоя, гэту справу кідай.

Госці раніцай пайшлі. А маці паклікала мяне дапамагчы даць карову. Зорка, убачыўшы нас, забегала па двары. Гаспадыня прывязала яе да плоту.

Я падносіў карове салены акрайчык хлеба, але яна адмаўлялася ад пачастунку. Усё яшчэ не адышоўшы ад учарашняга здэку, бурая спрабавала выбіць каплятом з рук гаспадыні вядро. Не ведаю, колькі гэта працягвалася б, калі б я не звярнуў увагі на слязінкі, якія скочваліся з вачэй каровы. Здзіўлены, я закрываю:

— Зорка глечка!

Маці паглядзела на слёзы карміліцы, абхапіла рукамі яе шыю і запырычала:

— Сіраціны мы з табой гарапашня, няма каму нас пашкадаваць.

Як гэта — няма каму, а я? Ма сэрца перапаўняў жалі і да маці і да гарадскіх цёткаў, і да Зоркі. Не ўмеючы выказаць гэта словамі, ўбег у хату і таксама горка заплакаў.

Пераклад Галіны ВІДНАВАІ

дзіцячая чытанка

ПРЫГАЖУН

Самы галасісты певень жыве ў нашым двары. Раніцай, яшчэ да ўсходу сонца, ён прачысчае горла, спрабуе сляваць. Голас хрыплаваты, быццам прастуджаны. Пачуўшы спеў, яго абавязкова падтрымлівае суседскі певень. Потым пераклічка ідзе далей. І такі ланцужок спеваў праходзіць праз усю вёску. Рэдка бывае, калі нейкі певень падасць голас раней, чым прыйдзе яго чарга. У ранішняй цішыні гэта добра чуваць. Калі певень пракрычаў, а яго не падтрымалі, ён спявае такім незадаволена патрабавальным крыкам, што астатнім нічога не застаецца, як падпарадкавацца яму.

Калі спіш у адрыне, прачынаешся ад спеваў пёўняў, прыслухоўваешся да іх. У каго голас больш высокі, звачэйшы. У некага басавіты ці з хрыпатою. Усе старанна выконваюць сваю ролю ў ранішнім канцэрце. Хоць і раніца, але яшчэ відаць зоркі на небе. Пёўні змаўкаюць, каб разбудзіць усіх, калі пачне світаць. Лета — пара гарачая. "Ліпень не дае доўга спаць ды ляжаць — трэба касіць ды жаць".

слухай сваё

Па вуліцы гуляюць белы, чорны, руды пёўні. Чысты колер — вельмі прыгожа. Але певень, які жыве ў нашым двары, прыгажэйшы за ўсіх. Вялікі чырвоны грэбень над галавой, залацістыя доўгія пер'і вакол моцнай шыі. Шырокія грудзі, як у сапраўднага рыцара, выступаюць наперад. Вялікія крылы па баках розных адценняў: ад белага да жоўтага, ад залацістага з аранжавым да карычневага. Белы хвост з дробнымі чорнымі палоскамі — яго гонар.

Яшчэ бегае малы хударлявы пёўнік з доўгай шыяй. Калі яму трэба падаць голас, падскоквае, выцягвае шыю, становіцца ганарлівым і з-за гэтага яшчэ больш смешным. А голас падобны на завадную дзіцячую цацку.

Ці могуць куры без пёўня? Вядома, могуць. Але што гэта за куры? Ён сярод іх як кавалер. Калі нешта здарылася з курыцай, а певень не можа нічым дапамагчы, то хоць голасам звяртае ўвагу гаспадыні. З пёўнем адчуваецца парадак сярод курэй, ён сапраўдны гаспадар у двары.

Ігнат СТУДЗЕНЬ.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКА.

ВІРТУОЗЫ СЯРОД ДЭБЮТАНТАУ

"P.L.A.N." — "BLUES У КАНЦЫ ТУНЭЛЯ", МН., 2003, СТУДЫЯ А.ПЛЯСАНАВА.

З'явіўся на беларускім музычным рынку новы прадукт, які не ведаю нават, як прадставіць: ці то гэта адкрыццё сезона, ці то суперзорка. Ва ўсім разе на афішных тумбах побач з "Крамай", "N.R.M.", "Улісам" ды "Палацам" назву "P.L.A.N." не кожны прыгадае (хоць на адной з "Рок-Караначый" гурт прапісаўся ў такім кантэксце), але "Музыкальная газета" сустрэла з'яўленне дэбютнага CD амаль адназначна: "Матэрыял альбома, як кажуць, тое, што трэба: віртуознае ігра музыкай, змястоўныя тэксты, дый сам лідэр калектыву — вялікі беларускі рок-музыкант Андрэй Плясанаў — інтрыгуе слухача то нястомнай жарсцю, то лагоднасцю".

Ніякага парадокса тут няма, бо хоць "P.L.A.N." не тусуецца ў вірах актыўнага шоу-бізнесу, у склад калектыву ўваходзяць проста легендарныя музыкі: гітарыст Георгій Станкевіч, не толькі выдатны адмысловец свайго інструмента, а яшчэ і настаўнік сучасных зорак з папулярных гуртоў "Neo", "Mojo blues"; Анатоль Стацэнка — басіст з кансерваторскай адукацыяй і 20-гадовым вопытам прафесійнай работы; бубнар Андрэй Сапоненка і сёння іграе ў знакамітых "Крыві", "Pete Paff". А згаданы вышэй Андрэй Плясанаў — гэта ўвогуле легенда беларускага андэграўнда мастацтва: мастак, музыка, кінарэжысёр, вакаліст, кампазітар... Яшчэ ў 60-х гадах ён працаваў у філармоніі побач з легендарнымі "Дойлідамі", "Шпакамі", "Лявонамі", Юрыем Антонавым.

Натуральна, такія музыкі не будучы ладзіць даганялі навывперадкі з модай ды іграць што-небудзь кштальту гранджа або хордкора. Зрэшты, не выпадкова, відаць, з'явілася пародыя: "...Грандж састарэў". Усё хуткапыннае ў сучасным свеце, але блізу нешта ніяк не думае здаваць пазіцыі. І калі вы слухаеце Бі Бі Кінга, Эрыка Клэптана, Дж.Дж.Кэйла або нашу родную "Краму", у вашай калектыву з'явіцца, бадай, вартаснае папаўненне.

Невыпадкова і згадка рэцэнзента "МГ" пра змястоўнасць пазіі. Калі я быў на прэзентацыі альбома ў прэстыжным сталічным клубе "Alcatraz", неаднаразова чуў водгукі накштальт: "О, нарэшце з добрай музыкай табе прапануюць не проста тэкст, але і глыбокі сэнс. Да таго ж — глыбока паэтычны".

Дый сапраўды: гурт "P.L.A.N." абавязкова ў сваёй творчасці на сапраўдную пазію, выкарыстоўваючы беларускія пераклады Роберта Бёрнса, Юліяна Тувіма, творы сучасных айчынных авангардыстаў пазычнага рынку — Андрэя Бурсава, Веры Лойкі, Міколы Адама. Мне было асабліва прыемна, што Андрэй Плясанаў звярнуў увагу і на некалькі маіх вершаў: "Даміно", "Цені гісторыі".

Але ўсё гэта не азначае, што гурт не здольны самастойна нічога сказаць. Ва ўласнай меладычнай песні "Шукальнікі сэнсу" Андрэй Плясанаў данёс да сучаснікаў наўняны, але жыццятворны спадзяванні эры хіпі, калі каханне павінна было ўратаваць свет:

Нам ніколі ніхто патлумачыць не змог
Сэнс пакутлівай з'явы на свет:
Ці нас о'ябал вядзе? Ці пільнуе сам Бог?
А жыццё — гэта вярхал бед.
Досыць нам разгараць план
магчымых пакут,
Адшукайшы палову сваю.
Не шукай болей сэнс. Ён адзіны, ён тут.
І заўжды паўтарай: "Only you!.."

Меладычныя балады ("Рабы і воля", "Цені гісторыі"), жывыя рок-ролы ("Аўтобус", "Лялька", "Даміно") і нават каларытнае кантры з сацыяльным прыколам ("На лаўцы", "Пакет") — вось аснова дэбютнага альбома "Blues у канцы тунэля" гурта "P.L.A.N." Трэба адзначыць, што вельмі ўдала тонкі меладызм падкрэслівае цёплы бэк-вакал Насці Міхасёвай і Ксеніі Себікверадзе ў садружнасці з віяланчэллю Алега Алоўнікава.

Дададзім, што сакавітага гуку альбома дапамагла дасягнуць Андрэю Плясанаву знакамітая студыя "X-Noise factory" (Генадзь Сыраваш), дзе запісваюцца найбуйнейшыя беларускія зоркі.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

дэбют

Арцём АРАШОНАК — НЯМЕЦКА-ЯПОНСКИ ВІЦЯБЛЯНІН

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

Арцёму Арашонку 22 гады. Жыве ў Віцебску. Вучыцца на IV курсе філалагічнага факультэта (нямецкая і англійская мовы). Перакладае з нямецкай сучасную аўстрыйскую пазію — творы Фрыда, Яндля, Бадмэрсгоф, навелы Бёля, гасэўскага "Сідхартху". У фантастычнай бібліятэцы (там сабрана звыш 120 000 казак, мітай, авантурных кніг) з.Вецлара (Нямецчына) Арцём заснаваў палічку беларускіх казак.

Упазіі аддае перавагу хайку. Піша таксама імпрэсі, замалёўкі. На літаратурным конкурсе імя Наталлі Арсеневай я гвалтам забраў у Арцёма яго карацелькі, нягледзячы на крык, што гэта ўвогуле адзіны экзэмпляр. Хоць і не заўсёды прытрымліваецца Арцём Арашонак традыцый хайку (5-7-5 складоў, пэўная кампазіцыя), за чытаннем гэта робіцца незаўважным. Можца прывесці.

Арцём АРАШОНАК
КАРАЦЕЛЬКІ

Салдат здольны вытрымаць
бітву. Жанчына — яго пакуты
пасля яе.

Думкі і любоў маці знаходзяць
мяне ў любым кутку
нашай Зямлі.

Самы лепшы Інтэрнэт.

Калі б Бог бачыў свет у маніторы
свайго камп'ютэра, Ён
даўно націснуў бы RESET.

Ад няшчаснага кахання
мужчына здольны пайсці на
самагубства, жанчына — у
палітыку.

Порт Буэнас-Айрэса. На бераг
сыходзяць беларусы-эмігранты.
Аніякага багажу з сабой.
Згадваю бабуліна: "На той свет
нічога не возьмеш".

Убачыўшы мяне, Любаша
падыхла і з пладова-ягаднай
асалодай спытала:
— Цёма, ты мяне любіш?— Люблю, але грошай на "Шляхетнае"
не дам.— А я ўчора мянтам твае вершы
ў пастарунку чытала!

Ну як тут адмовіш?

"Бог памёр". Нішчэ.
"Нішчэ памёр". Бог.
"Ленін жыв!" Маякоўскі.

Памінанне продкаў. На могілках
звоняць мабільнікі.

ХАЙКУ

Доўгая размова
Сняжынкамі пад ветрам
Падаюць нашы словы

У заснежаным полі
Снежачка лісы віецца
Да самай поўні

Стос папераў
Узняў восеніскі вецер
На матыльку па вершы

Якія самотныя
Ў руках дзіўчыны
Папяровыя хрызантэмы

Восеніская раніца
У пакінутым храме
Моліцца вецер

Вецер на снезе
Замятае сляды —
Дарогу мінулага

На ручніку
Бабуля выпывае
Мае першыя крокі

Імя фон БАДМЭРСГОФ

Святло месяца
на сонечным гадзінніку.
Які спрэчны час!

На гарадскім гадзінніку
Ластаўкі звілі гняздо...
Час пачакае.

Стары глядзіць у ноч.
Свечка патухла,
А ён і не заўважыў.

Завіруха ўначы.
Літары заміцелі.
Ці можа поўня?

Нерат сохне
Кроплі пад месяцам
Слёзы рыбаў

Пераклад з нямецкай.

Фота Глеба ЛАБАДЗЕНКА.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў № 21

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 5. Банда.
6. Сілас. 8. Тавар. 9. Атлас.
12. Карэц. 15. Катах. 16. Пага-
лоска. 18. Атэстат. 19. Аме-
тыст. 20. Тапаз. 22. Устаў.
23. Масла. 24. Бірка. 26. Тай-
га. 29. Абрис. 32. Філолаг.
34. Амбіцыя. 35. Каламажка.
36. Барак. 38. Буран. 39. Кар-
ма. 40. Ражон. 41. Карта.
42. Вапна.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Палац.
2. Адрасат. 3. Містыка. 4. Ва-
зак. 7. Карта. 8. Тэкст.
10. Санты... 11. Такса. 13. Ра-
каў. 14. Сорам. 16. Падсвінак.
17. Амальгама. 20. Тарка.
21. Запас. 25. Абрад. 26. Тэ-
ран. 27. Бівак. 28. Корак.
30. Цівун. 31. Рымар. 33. Гар-
мата. 34. Акварак. 37. Карак.
38. Бонна.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://golas.promedia.by>Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», могуць не супадаць.Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 121 экз. Заказ 1501. Падпісана да друку 3. 6. 2003 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім
комплексе.Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка»
(220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).